CLAUZE DE SUSTENABILITATE ÎN LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA ACHIZIȚIILE PUBLICE

Maria COJOCARU,
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0000-0003-0357-5689
Otilia MANTA,
ORCID: 0000-0002-9411-7925
Romanian Academy, PhD, Associate Professor Instituto Ricerca Italy

CZU: 336.25:347.447.5:502.131.1 **DOI: https://doi.org/110.5281/zenodo.7386387**

Abstract. *The paper addresses the issue of sustainable public procurement in terms of sustainability clauses and their role in achieving the 2030 Sustainable Development Goals. The aim of the research was to analyze the sustainability clauses in the national legislation of different countries around the world. To achieve this goal, the author identified, systematized, and analyzed the GPPD World Bank database. From the analysis performed, the author concludes that the lifetime cost criterion is most frequently applied. At the same time, the mapping of the national legislation of the Republic of Moldova allowed us to find that the national legal framework allows the integration of sustainable procurement principles, which justifies the need to adopt a public procurement system model, focusing on 2030 sustainable development objectives.*

Keywords: public procurement, sustainability, sustainability clauses, Sustainable Development Goals

Introducere. Societatea actuală tot mai mult conștientizează necesitatea acordării unei atenții sporite față de problemele ecologice, sociale și economice, acestea fiind abordate ca trei dimensiuni ale dezvoltării durabile, la care se adaugă o a patra dimensiune – cea culturală, promovată de UNESCO [9].

Investițiile în dezvoltarea durabilă sunt în creștere în unele zone și țări, existând dovezi că investițiile în obiective de dezvoltare durabilă (ODD) au un impact economic [1]. Au fost efectuate estimări precum că atingerea ODD-urilor ar putea genera afaceri în valoare de 12 trilioane USD și ar putea crea 380 de milioane de noi locuri de muncă și că acțiunea privind schimbările climatice ar avea ca rezultat economii de aproximativ 26 de trilioane de dolari SUA până în 2030. ODD-urile sunt din ce în ce mai mult încorporate în bugetele publice și în cooperarea pentru dezvoltare, iar multe țări au luat măsuri pentru „ecologizarea" sistemelor lor

financiare. Emisiunea de obligațiuni verzi a crescut dramatic. Instrumentele financiare inovatoare legate de ODD deblochează noi surse de finanțare, iar digitalizarea finanțelor demonstrează potențialul de a îmbunătăți mobilizarea și utilizarea fondurilor pentru realizarea acestora.

Autoritățile de reglementare din industria financiară recunosc din ce în ce mai mult potențialele implicații ale riscurilor legate de climă asupra stabilității financiare și a investițiilor sustenabile globale – la 30,7 trilioane USD pe cele cinci piețe mari dezvoltate în 2018. Acest lucru evidențiază o recunoaștere tot mai mare de către industria financiară a valorii investițiilor durabile pe termen lung și importanța luării în considerare a riscurilor legate de climă în luarea deciziilor privind investițiile. Cu toate acestea, investițiile durabile reprezintă doar o mică parte din cele 200 de trilioane de dolari SUA din activele financiare globale ale sectorului privat [4].

Lipsa definițiilor, standardelor și măsurătorilor de impact comune, precum și faptul că investițiile sustenabile raportate nu reprezintă neapărat investiții în active reale, ci și în active financiare, înseamnă că astfel de date trebuie tratate cu grijă.

O sursă de finanțare a realizării ODD o reprezintă finanțele publice și cele private, care pot fi mobilizate prin sistemul de achiziții. Achizițiile durabile sunt un instrument eficient pentru implementarea unui management durabil al lanțului de aprovizionare. Atât mediul de afaceri, cât și autoritățile publice acordă prioritate criteriului „cel mai mic preț", însă reorientarea preferințelor consumatorilor spre consumul sustenabil, impun necesitatea implementării achizițiilor sustenabile, care prioritizează criteriul „cel mai mic cost pe durata ciclului de viață" al produsului.

Din cercetările realizate, a fost formulată ipoteza că nivelul de dezvoltare al achizițiilor durabile depinde de utilizarea clauzelor de sustenabilitate în cererile de oferte de către autoritățile contractante.

Rezultate și discuții. Pentru a valorifica pe larg potențialul achizițiilor publice pentru realizarea obiectivelor dezvoltării durabile, autoritățile includ în legislația națională sau comunitară (prin directive UE) clauze de sustenabilitate. Analiza efectuată a permis identificarea în baza de date a Băncii Mondiale GPPD [10] a 6 clauze care, fiind incluse în legislația națională, ar permite „cheltuirea mai chibzuită a banilor contribuabililor, contribuind la crearea unei economii mai inovatoare, mai sustenabile, mai favorabile incluziunii și mai competitive [2]. Aceste clause sunt descrise în tabelul de mai jos:

Tabelul 1. Clauze de sustenabilitate în legislația diferitelor țări

Clauză	Specificare
Costul total de proprietate (TCO)	Exprimă o estimare a costurilor aferente achiziționării, exploatării/utilizării și casării unui bun/echipament etc. TCO permite estimarea costului achiziției pe durata întregului ciclu de viață al produsului. Astfel, încă la etapa achiziției sunt estimate costurile posibile asociate utilizării acestui bun/active:

	TCO =Prețul de achiziție + Costurile imputate de durata de viață utilă TCO poate fi calculat ca: *TCO =Prețul de achiziție + (Costuri de exploatare+Costuri de întreținere sau de mentenanță) – Valoarea rămasă*
Life Cycle Costing (LLC)	Metoda se aplică pentru evaluarea unei investiții, precum și pentru a selecta din diferite alternative pe cea care presupune cele mai mici consturi pe durata ciclului de viață. De asemenea, este utilă pentru a elabora un buget cât mai detaliat. Prevede alternative de calcul a costurilor pe durata ciclului de viață pentru: a) *Active tangibile* (Costul original + Costuri de instalare și livrare + Costuri de finanțare (dobânzi) + Costuri de mentenanță și reparații) b) *Active intangibile* (Costul total de achiziție și mentenanță a activului) *LCC=Capital (Preț de achiziție) + Costuri de mentenanță +Costuri de operare (exploatare) + Costuri de lichidare – Valoarea reziduală* (costurile viitoare se actualizează) [7].
Raportul calitate/preț	Această clauză presupune adoptarea deciziei de achiziție prin obținerea celui mai bun echilibru între cei trei E: • economie; • eficiență; • eficacitate. Această abordare nu este un instrument sau o metodă de evaluare, ci un mod de a gândi despre buna utilizare a resurselor. În ultimii ani se ia în considerare și al patrulea E - *equity*, care presupune că se iau în considerare interesele tuturor părților interesate [12].
Most Economically Advantageous Tender (MEAT)	Clauza poate include cel mai bun raport preț-calitate, care este evaluat pe baza elementului preț/cost + criterii, inclusiv aspecte calitative, de mediu și/sau sociale. [5]
Sustainability law clause	Clauzele de sustenabilitate în contractile de achiziți reprezintă o formă de manifestare a responsabilității sociale corporative. Studiile realizate de către OECD au scos în evdiență sectorul confecțiilor și al încălțămintei, precum și sectorul extractiv. În acest scop, sunt realizate cercetări și propuse soluții privind formularea și includerea clauzelor de sustenabilitate în contractele de achiziție nu doar la nivel de contractori, ci și la nivel de subcontractori. [6]
Public Procurement Law requirement for awards to SMEs (Small and Medium-sized Enterprises) clause	Prin aceste clause se facilitează accesul IMM-urilor la achizițiile publice. Impactul pozitiv al implicării IMM-urilor în achizițiile publice permite autorităților contractante să lărgească baza de furnizori și să obțină cel mai relevan preț de achiziție în cadrul unui concurs competitive, asigurând egalitatea de șanse tuturor operatorilor economici, nu doar celor mari. [8]

Sursă: elaborat de autori în baza datelor GPPD [10].

Din cercetarea realizată în baza datelor Global Public Procurement Database (GPPD) a Băncii Mondiale s-a constatat că criteriul Costul pe durata întregii vieți se regăsește cel mai frecvent.

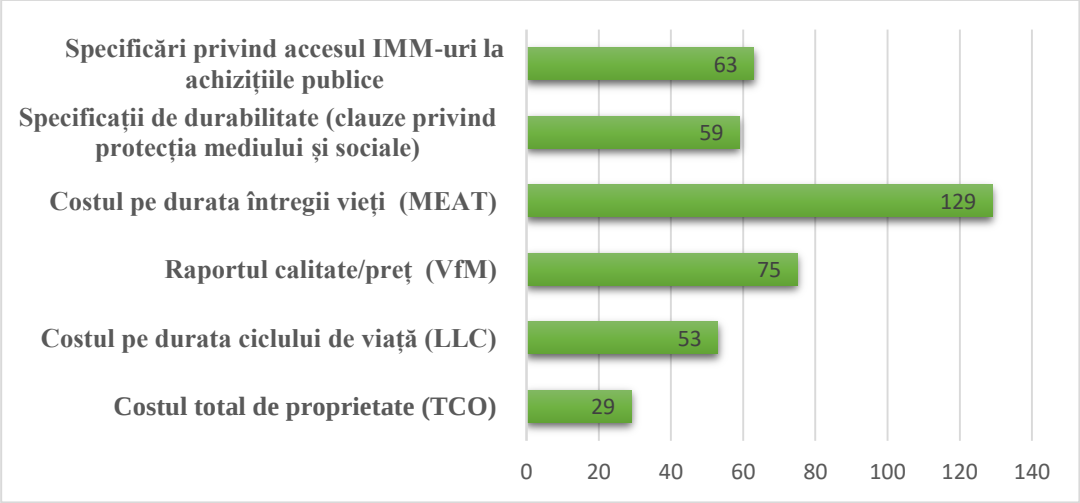

Diagrama 1. Numărul țărilor, a căror legislație națională conține clauza respectivă
Sursă: elaborat de autori

Concluzii:

Analiza legislației Republicii Moldova a permis să constatăm că cadrul legal permite integrarea tuturor principiilor achizițiilor durabile, ceea ce justifică necesitatea adoptării unui nou model de sistem al achizițiilor publice, cu focusarea pe obiectivele dezvoltării durabile 2030, contribuind la eficientizarea satisfacerii nevoilor publice concomitent cu soluționarea unor probleme de mediu și sociale, prin facilitatea accesului IMM-urilor la contractele publice și achiziții de bunuri și servicii prietenoase mediului.

Referințe bibliografice

1. Brandenburg, M.; Gruchmann, T.; Oelze, N. Sustainable supply chain management—A conceptual framework and future research perspectives. *Sustainability* 2019, *11*, 7239
2. Comisia Europeană, 2017, Creșterea impactului investițiilor publice cu ajutorul unor achiziții publice eficiente și profesionale. Strasburg, 3 octombrie 2017. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1805&from=FR
3. Jackson, Penny. Value for money and international development: Deconstructing myths to promote a more constructive discussion., May, 2012. Disponibil online: https://www.oecd.org/development/effectiveness/49652541.pdf

4. Kusa, A., Urminova, M. Communication as a Part of Identity of Sustainable Subjects in Fashion. Journal of Risk and Financial Management. 2020, 13, 305.
5. MedTech Europe. Most Economically Advantageous Tender Value-Based Procurement (MEAT VBP): initiative overview, January 2018. Disponibil online: https://www.medtecheurope.org/wp-content/uploads/2018/01/2018_MTE_2pager_MTF-2018_project-overview_final.pdf
6. Mendoza-Jiménez, Javier & Hernández-López, Montserrat & Escobar, Susana. (2019). Sustainable Public Procurement: From Law to Practice. Sustainability. 11. 6388. 10.3390/su11226388.
7. OECD. Life-cycle Costing. Brief 34. September, 2016. Disponibil online: https://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-34-200117.pdf
8. OECD. Small and medium-sized Enterprises (SMEs) in Public Procurement. Brief 34. September, 2016. Disponibil online: https://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-33-200117.pdf
9. UNESCO, 2021, Sustainable Development. Disponibil online: https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development/what-is-esd/sd, accesat 24 noiembrie 2021
10. World Bank, 2021 The World Bank. Global Public Procurement Database. Disponibil online: https://www.globalpublicprocurementdata.org/gppd/
11. Legea nr. 74/2020 privind achizițiile în sectoarele energeticii, apei, transporturilor și serviciilor poștale. În: Monitorul Oficial Nr. 153-158 din 26.06.2020
12. VfM Guidance: The 4th E Equity External Version. September, 2019. Disponibil online: https://www.ukaiddirect.org/wp-content/uploads/2021/02/Equity-and-VfM-Guidance-2019_FCDO_EXTERNAL.pdf